

సంకటమోచన హనుమాన్ అష్టకం

संकटमोचन हनुमानाष्टक

సంకటమోచన హనుమాన్ అష్టకం ఎనిమిది పద్యాలు, ఒక ముగింపు దోహ ఉన్నస్తోత్రం. ఇది ఆంజనేయ స్వామిని కష్టాలను తొలగించే 'సంకటమోచనుడి'గా కీర్తిస్తుంది; సంప్రదాయం దీన్ని గోస్వామి తులసీదాసుకు ఆపాదిస్తుంది. బ్రజ్ ఛాయలున్న హిందీలోని ప్రతి పద్యం స్వామి ఎవరినో ఆపద నుండి కాపాడిన ఘట్టాన్ని గుర్తుచేసి, 'కో నహిం జానత్ హై జగ మేం కపి, సంకటమోచన నామ తిహారో' అనే పల్లవితో ముగుస్తుంది. ముఖ్యంగా మంగళ, శనివారాల్లో పారాయణం చేస్తారు.

పద్యం 1

బాల్ సమయ్ రబి భక్తి లియో తబ్ తీనహుఁ లోక్ భయో అఁధియారో!
తాహి సోం త్రాస్ భయో జగ్ కో యహ్ సంకట్ కాహు సోం జాత్ న టారో!
దేవన్ ఆని కరీ బినతీ తబ్ ఛాఁడి దియో రబి కష్ట నివారో!
కో నహిం జానత్ హై జగమేం కపి సంకటమోచన్ నామ్ తిహారో॥౧॥1॥

బాల్యంలో నీవు సూర్యుని మింగివేయగా ముల్లోకాలలో చీకటి కమ్ముకుంది. లోకమంతా భయంతో వణికిపోయింది, ఈ ఆపదను ఎవరూ తప్పించలేకపోయారు. అప్పుడు దేవతలు వచ్చి వేడుకోగా, సూర్యుని విడిచిపెట్టి వారి కష్టాన్ని తొలగించావు. ఓ కపీ! 'సంకటమోచనుడు' (కష్టాలను తొలగించేవాడు) అనేదే నీ పేరని లోకంలో ఎవరికి తెలియదు?

పద్యం 2

బాలి కీ త్రాస్ కపీన్ బసై గిరి జాత్ మహాప్రభు పంథ్ నిహారో!
చౌంకి మహా ముని సాప్ దియో తబ్ చాహియ్ కౌన్ బిచార్ బిచారో!
కై ద్విజ్ రూప్ లివాయ్ మహాప్రభు సో తుమ్ దాస్ కే సోక్ నివారో!
కో నహిం జానత్ హై జగమేం కపి సంకటమోచన్ నామ్ తిహారో॥౨॥2॥

వాలి భయంతో వానరరాజు సుగ్రీవుడు మహర్షి శాపం వల్ల వాలి రాలేని కొండపై నివసించాడు; దారిలో వస్తున్న శ్రీరాముని చూసి ఉలిక్కిపడి, ఏమి చేయాలో ఆలోచించాడు. అప్పుడు నీవు బ్రాహ్మణ రూపం ధరించి ప్రభువును అతని వద్దకు తీసుకువచ్చి ఆ భక్తుని శోకాన్ని తొలగించావు. ఓ కపీ! 'సంకటమోచనుడు' (కష్టాలను తొలగించేవాడు) అనేదే నీ పేరని లోకంలో ఎవరికి తెలియదు?

పద్యం 3

అంగద్ కే సఁగ్ లేన్ గయే సియ్ భోజ్ కపీస్ యహ్ బైన్ ఉచారో
జీవత్ నా బచిహౌ హమ్ సో జు బినా సుధి లావి ఇహౌ పగు ధారో
హేరి థకే తట్ సింధు సబై తబ్ లాయ్ సియా-సుధి ప్రాన్ ఉబారో
కో నహిం జానత్ హై జగమేం కపి సంకటమోచన్ నామ్ తిహారో॥౩॥3॥

సుగ్రీవుడు 'సీతమ్మ జాడ తెలియకుండా ఇక్కడ అడుగుపెట్టినవారు నా చేతిలో బ్రతకరు' అని ప్రకటించినప్పుడు, నీవు అంగదునితో కలిసి సీతాన్వేషణకు వెళ్ళావు. అందరూ వెతికి వెతికి సముద్ర తీరాన అలసిపోయినప్పుడు, సీతమ్మ జాడ తెచ్చి అందరి ప్రాణాలు కాపాడావు. ఓ కపీ! 'సంకటమోచనుడు' (కష్టాలను తొలగించేవాడు) అనేదే నీ పేరని లోకంలో ఎవరికి తెలియదు?

పద్యం 4

రావన్ త్రాన్ దళ సియ్ కో సబ్ రాక్షసి సోం కహి సోక్ నివారో
తాహి సమయ్ హనుమాన్ మహాప్రభు జాయ్ మహా రజనీచర్ మారో
చాహత్ సీయ్ అసోక్ సోం ఆగి సు దై ప్రభు ముద్రికా సోక్ నివారో
కో నహిం జానత్ హై జగమేం కపి సంకటమోచన్ నామ్ తిహారో॥౪॥4॥

రావణుడు సీతమ్మను భయపెట్టి, ఆమె దుఃఖాన్ని, పట్టుదలను అణచమని రాక్షస స్త్రీలందరినీ ఆదేశించాడు. అదే సమయంలో మహాప్రభువైన హనుమంతా, నీవు వెళ్ళి మహా రాక్షసులను సంహరించావు. సీతమ్మ అశోక వృక్షాన్ని అగ్ని కోరుతున్నప్పుడు, ప్రభువు ఉంగరాన్ని అందించి ఆమె శోకాన్ని తొలగించావు. ఓ కపీ! 'సంకటమోచనుడు' (కష్టాలను తొలగించేవాడు) అనేదే నీ పేరని లోకంలో ఎవరికి తెలియదు?

పద్యం 5

బాన్ లగ్యో ఉర్ లచిమన్ కే తబ్ ప్రాన్ తజే సుత్ రావన్ మారో
లై గృహ్ బైద్య సుషేన్ సమేత్ తబై గిరి ద్రోన్ సు బీర్ ఉపారో
ఆని సజీవన్ హాథ్ దళ తబ్ లచిమన్ కే తుమ్ ప్రాన్ ఉబారో
కో నహిం జానత్ హై జగమేం కపి సంకటమోచన్ నామ్ తిహారో॥౫॥5॥

రావణుని కుమారుడు వేసిన బాణం లక్ష్మణుని గుండెకు తగిలి ప్రాణాలు పోతున్నప్పుడు, నీవు వైద్యుడు సుషేణుని అతని ఇంటితో సహా తెచ్చావు, ఓ వీరుడా, ద్రోణ పర్వతాన్నే పెకలించి తెచ్చావు. సంజీవని మూలికను అతని చేతికి అందించి లక్ష్మణుని ప్రాణాలు కాపాడావు. ఓ కపీ! 'సంకటమోచనుడు' (కష్టాలను తొలగించేవాడు) అనేదే నీ పేరని లోకంలో ఎవరికి తెలియదు?

పద్యం 6

రావన్ జుద్ధ అజాన్ కియో తబ్ నాగ్ కి ఫాఁస్ సబై సిర్ డారో!
 శ్రీరఘునాథ్ సమేత్ సబై దల్ మోహ్ భయో యహ్ సంకట్ భారో!
 ఆని ఖగేస్ తబై హనుమాన్ జు బంధన్ కాటి సుత్రాన్ నివారో!
 కో నహిం జానత్ హై జగమేం కపి సంకటమోచన్ నామ్ తిహారో॥౬॥6॥

రావణుని పక్షం అనూహ్యంగా మాయా యుద్ధం చేసి అందరిపై నాగపాశం వేసినప్పుడు, శ్రీ రఘునాథునితో సహా సైన్యమంతా మూర్ఛపోయింది. ఇది పెను సంకటం. అప్పుడు హనుమంతా, నీవు గరుడుని తీసుకువచ్చి బంధనాలు తెంచి ఆ భయాన్ని తొలగించావు. ఓ కపీ! 'సంకటమోచనుడు' (కష్టాలను తొలగించేవాడు) అనేదే నీ పేరని లోకంలో ఎవరికి తెలియదు?

పద్యం 7

బంధు సమేత్ జబై అహిరావన్ లై రఘునాథ్ పతాల్ సిధారో!
 దేబిహిం పూజి భలీ బిధి సోం బలి దేఉ సబై మిలి మంత్ర బిచారో!
 జాయ్ సహాయ్ భయో తబ్ హీ అహిరావన్ సైన్య సమేత్ సఁహారో!
 కో నహిం జానత్ హై జగమేం కపి సంకటమోచన్ నామ్ తిహారో॥౭॥7॥

అహిరావణుడు శ్రీ రఘునాథుని సోదరునితో సహా పాతాళానికి ఎత్తుకుపోయి, రాక్షసులు దేవిని విధివత్తుగా పూజించి వారిని బలి ఇవ్వాలని కుట్ర పన్నినప్పుడు, నీవు వెళ్ళి సహాయపడి అహిరావణుని సైన్యంతో సహా సంహరించావు. ఓ కపీ! 'సంకటమోచనుడు' (కష్టాలను తొలగించేవాడు) అనేదే నీ పేరని లోకంలో ఎవరికి తెలియదు?

పద్యం 8

కాజ్ కియే బడ్ దేవన్ కే తుమ్ బీర్ మహాప్రభు దేఖి బిచారో!
 కాన్ సో సంకట్ మోర్ గరీబ్ కో జో తుమసోం నహిం జాత్ హై టారో!
 బేగి హరో హనుమాన్ మహాప్రభు జో కఛు సంకట్ హోయ్ హమారో!
 కో నహిం జానత్ హై జగమేం కపి సంకటమోచన్ నామ్ తిహారో॥౮॥8॥

ఓ వీర మహాప్రభూ, దేవతల గొప్ప కార్యాలనే నీవు నెరవేర్చావు. చూసి ఆలోచించు, నీవు తొలగించలేని కష్టం ఈ దీనునికి ఏముంటుంది? ఓ మహాప్రభువైన హనుమంతా, నా కష్టం ఏదైనా సరే, వెంటనే హరించు. ఓ కపీ! 'సంకటమోచనుడు' (కష్టాలను తొలగించేవాడు) అనేదే నీ పేరని లోకంలో ఎవరికి తెలియదు?

దోహ

లాల్ దేహ్ లాలీ లసే, అరు ధరి లాల్ లఁగూర్!
 బజ్ర దేహ్ దానవ్ దలన్, జయ్ జయ్ జయ్ కపి సూర్॥

నీ ఎర్రని దేహం సిందూరంతో మెరుస్తోంది, నీ తోక కూడా ఎర్రనిదే. వజ్రం వంటి దేహం గలవాడా, దానవులను అణచేవాడా, ఓ వీర కపీ, నీకు జయము జయము జయము!

మూలం: Sankatmochan Hanumanashtak, Gita Press Gorakhpur reading (appendix to Gita Press's Shri Ramcharitmanas; scanned copy on archive.org), cross-checked with sanskritdocuments.org
(doc_z_otherlang_hindi/sankatamochana)

ఈ అర్థాలు మేము రాసుకున్న మొదటి ప్రతి. ఇంకా ఏ పండితులూ వీటిని సరిచూడలేదు. తప్పు కనిపిస్తే దయచేసి మాకు చెప్పండి.

getnitya.com/te/hanuman/sankat-mochan-ashtak/